

Naturskyddsföreningen
Stockholm

2021-04-29

Till
Mark- och miljödomstolen
Nacka tingsrätt
C/O länsstyrelsen i Stockholms län

Kopia
Trafikkontoret
Naturskyddsföreningen

**Överklagan avseende att länsstyrelsen i Stockholms län beviljat
Stockholms stad dispens att dumpa snö i vattnet vid fastigheterna
Kungsholmen 2:8, Norrmalm 3:42, Södermalm 10:34 samt
Ladugårdsgärdet 1:40 i Stockholms stad.**

Länsstyrelsens beslut att bevilja sökt dispens med villor togs den 2021-04-08 och har beteckning 562-67557-2020.

Stockholms Naturskyddsförening (nedan föreningen) redovisar sin överklagan nedan.

Yrkande

Stockholms Naturskyddsförening överklagar härmed länsstyrelsen i Stockholms läns beslut 2021-04-08 att ge Stockholms stad, med stöd av 15 kap. 29 § miljöbalken, dispens för att dumpa snö i vattnet vid fastigheterna Kungsholmen 2:8, Norrmalm 3:42, Södermalm 10:34 samt Ladugårdsgärdet 1:40 i Stockholms stad.

Föreningen anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt eftersom det finns omständigheter som talar starkt för en annan utformning av beslutet. Mark- och miljödomstolen bör således undanröja länsstyrelsens beslut om dispens mot bakgrund av Stockholms Naturskyddsföreningens krav på striktare villkor och invändningar mot länsstyrelsens bedömning. Stockholms Naturskyddsförening yrkar särskilt på att beslutet ska ändras med beaktande av följande tre punkter:

1. Dispensen ska max gälla i två år från beslutsdatum, alltså inte fem år som länsstyrelsen anger
2. Det nya dricksvattendirektivet och dess skärpningar ska ses som starkt begränsande för fortsatta möjligheter att tillämpa sjötippning i Mälarens dricksvattentäkt
3. Ett särskilt villkor adderas till dispensen som, i överensstämmelse med miljöbalkens krav på bästa möjliga teknik, innebär ett krav på att Stockholms stad senast om två år har köpt in beprövad teknik som renar snömassor innan snön tippas i vattnet.

Sammanfattning:

- Dispensen ska max gälla i två år från beslutsdatum, alltså inte fem år som länsstyrelsen anger
- Dricksvattendirektivet ska beaktas i högre grad
- Nuvarande situation med sjötippning är inte en långsiktigt hållbar lösning, förbättrad hantering måste tas fram inom ett par år
- Miljöbalkens krav på bästa möjliga teknik ska tillämpas framöver i Stockholm, vilket innebär att modern rening av snö på pråm ska ske innan smält snö når vattnet
- Snösmältningspråmar finns på marknaden, vilket gör att det är fullt realistiskt att investera i sådana i Stockholm
- Anförda villkor från länsstyrelsen är inte tillräckliga, ribban är satt för lågt

Allmänt

Föreningen har tagit del av länsstyrelsens villkor för dispens och har funnit att de delvis är steg i rätt riktning, men att ribban satts alldeles för lågt jämfört med vad som krävs för att styra mot mindre läckage av föroreningar vid sjötippning.

Kommentar av länsstyrelsens listade villkor 1-8:

- 1-3 Dessa villkor mildrar miljöriskerna vid dumpning av snö i vattnet respektive att skräp som ändå når vattnet inte flyter iväg
4. Detta villkor riktar in sig på att hindra att skräp når vattnet
- 5-6 Dessa villkor tar upp dokumentation och kontroll
7. Detta villkor ska styra bort från dumpning av snö i vattnet
8. Detta villkor tar upp tillfällig lagring av snö

Föreningen bedömer att även med dessa villkor så fortsätter hanteringen av snö i princip som det gjort sedan tidigt 2000-tal. Ett återkommande problem med villkoren är att det finns en uppenbar risk att kontrasten blir stor mellan vad som står i beviljad dispens och vad som sedan sker med snön. Det blir flytande gränser för vad som ska bedömas vara "stort snöfall", "nyfallen snö" och vad som ska anses vara snö med hög "föroreningshalt". Hur ska det i praktiken gå till för att säkerställa att inget annat större material från mark och ytor följer med snön vid dumpningstillfället? En flytlens är bra för att förhindra att skräp blåser iväg. men små bitar av skräp, särskilt mikroplast, kommer vara svåra att fånga in sedan även om det finns en flytlens. Föreningen ser en uppenbar risk i att med denna dispens på fem år så kommer sjötippningen att orsaka mer miljöskada än vad som kan förväntas med angivna villkor. Detta beror på att det finns få "skyddsnet" som täcker upp när rutiner fallerar.

Mot bakgrund av detta och annat som tas upp i denna överklagan så bedömer föreningen att mer omfattande steg måste tas för att få till skärpningar gällande hanteringen av den snö i innerstadens som behöver förflyttas. Länsstyrelsen skriver själv i dispensbeslutet (sid. 5) att myndigheten att dumpning av snö i vattenförekomster inte är en långsiktigt hållbar lösning. Föreningen delar helt denna uppfattning och vill därför fortast möjligt ställa om till en långsiktigt hållbar snöhantering för insamlad snö Stockholms innerstad.

Krav på förkortad dispens

Länsstyrelsen har godtagit Trafikkontorets begäran om att dispens ska gälla i fem år. Föreningen delar inte länsstyrelsens bedömning att godta denna tidslängd på dispens utan kräver istället att dispens ska förkortas till maximalt två år.

Motiven till att föreningen förordar maximalt fem kopplas till de två andra huvudpunkterna i denna överklagan; att dricksvattendirektivets inträde senast 2023 har inte beaktats och att det finns teknik att tillgå på marknaden som Stockholms stad kan köpa in för på ett helt annat sätt förhindra föroreningar orsakade av dumpad snö i vattnet. Föreningen anser att

Stockholms stad inte ska få dispens mer än två år då Stockholms stad har att rätta sig efter omvärldsförhållanden, både nationellt genom lag och internationellt genom EU-direktiv, som talar starkt för att nuvarande inslagen linje med dumpning av orenad snö i vattnet inte kan få fortsätta längre in på 2020-talet. Föreningen anser alltså att det finns starka skäl att sätta stopp för en dispens på fem år.

Dricksvattendirektivet har inte beaktats

Föreningen anser att en viktig omständighet förbisets i aktuellt dispensbeslut och det är att EU har beslutat om ett nytt dricksvattendirektiv¹ med beteckning (EU) 2020/2184. Det ska alltså ersätta det tidigare dricksvattendirektivet. Det nya dricksvattendirektivet trädde i kraft den 12 januari 2021 och ska vara genomfört i svensk rätt senast den 12 januari 2023.

Föreningen bedömer att det är det nya dricksvattendirektivet rimligen medför återverkningar i Stockholms vattenarbete gällande Mälaren. Hanteringen av sjötippning i Mälaren bör definitivt rymmas här, varför föreningen bedömer att ansökt dispens om sjötippning ska gälla till 12 januari 2023. Efter detta datum kommer dricksvattendirektivet att träda i kraft.

Det nya dricksvattendirektivet skärper arbetet med fortsatt säkert dricksvatten. Bland nyheterna finns gränsvärden och krav på att miljöfarliga ämnen kontrolleras. Det ställs också krav på att göra riskbedömningar tidigare i dricksvattenkedjan. I direktivet listas viktiga inslag som t.ex. följande:

“Riskbedömning och riskhantering avseende tillrinningsområdet för uttagpunkter bör utgå från ett helhetsperspektiv och vara inriktade på att minska den beredningsnivå som krävs för produktionen av dricksvatten, till exempel genom en begränsning av de faktorer som orsakar förorening av, eller en risk för förorening av, vattenförekomster som används för uttag av dricksvatten. I detta syfte bör medlemsstaterna karakterisera tillrinningsområdena för uttagpunkter och identifiera faror och farliga händelser som kan försämra kvaliteten på vatten, såsom möjliga föroreningskällor som hänger samman med tillrinningsområdena i fråga. “
(Punkt nr. 17, sid. 5).

Föreningen anser att sjötippning av 100 000 tals ton förorenad snö utgör ett tydligt exempel på en faktor som orsakar förorening, eller utgör risk för förorening av, en vattenförekomst som används för uttag av dricksvatten. Den vattenförekomst som det handlar om i aktuellt fall benämns Mälaren - Stockholm². Denna vattenförekomst ligger dessutom inom vattenskyddsområdet Östra Mälaren³. Att begränsa sjötippning av orenad snö i Mälaren ligger helt i linje med att begränsa de faktorer som orsakar förorening av, eller en risk för

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020L2184&from=SV>

² <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterEUID=SE657596-161702>

³ <http://miljobarometern.stockholm.se/vatten/sjoar/gorvaln/vattenskyddsomrade-for-ostra-malaren/>

förorening av, aktuellt vattenförekomst. Sjötippling är otvivelaktigt en utav flera föroreningskällor i Mälaren och att begränsa sjötippling av orenad snö i Mälaren innebär att en fara som kan försämra kvaliteten på vatten minskar.

En central del i dricksvattendirektivet, som Stockholms stad har att förhålla sig till, är följande:

“Medlemsstaterna ska säkerställa att de åtgärder som vidtas för att genomföra detta direktiv bygger på försiktighetsprincipen och under inga omständigheter, direkt eller indirekt, medför en försämring av den nuvarande kvaliteten på dricksvatten eller en ökad förorening av vatten som används för framställning av dricksvatten” (Artikel 4 punkt 2. sid. 16.)

Föreningen är medveten om att dricksvattendirektivet inte nämner sjötippling av orenad snö i en vattenförekomst, tillika dricksvattentäkt, är som något som ska undvikas, men direktivets utformning talar starkt för att sjötippling ska undvikas. Konsekvenserna av sjötippling ger ingen tydlig bild av att föroreningarna allvarligt skadar Mälarens vattenkvalitet, men det råder också en osäkerhet kring säkerställandet att sjötippling inte skulle utgöra ett problem överhuvudtaget. Denna omständighet innebär att *försiktighetsprincipen* blir relevant att belysa här. I ljuset av försiktighetsprincipen anser föreningen att sjötipplingen av orenad snö direkt ut i Mälaren går emot dricksvattendirektivets princip om att en åtgärd *under* inga omständigheter, direkt eller indirekt, får medföra en försämring av den nuvarande kvaliteten på dricksvatten.

Föreningen bedömer att det är av principiell betydelse här att mark- och miljödomstolen säger nej till omfattande sjötippling från kaj i Mälaren med hänvisning till dricksvattendirektivets åberopande av försiktighetsprincipen. Skärpningar i dricksvattendirektivet bör få konsekvenser på föroreningskällor som sjötippling av orenad snö. I denna kontext bör mark- och miljödomstolen beakta Mälarens särskilda känslighet och kumulativa effekter. Många små bidrag av föroreningar blir en sammantagen påfrestning på Mälarens vattenkvalitet.

Bästa möjliga teknik ska användas när tekniken finns på marknaden

Föreningen har noterat att Stockholms stad vill få det till att sjötippling är det minst miljödåliga i valet mellan långa transporter för bortkörning av snö till landdeponi och sjötippling. Mark- och miljödomstolen bör dock vara helt på det klara med här att Stockholms stad ställer bara två alternativ mot varandra, trots att det finns åtminstone ytterligare ett högst realistiskt alternativ. Detta alternativ finns på andra håll i världen, bl.a. Oslo: alternativet att rena dumpad snö från mikroplast, skräp och föroreningar på specialbyggda snösmältningspråmar.

Något som föreningar vill åberopa i denna överklagan är miljöbalkens hänsynsregel, 2 kap. 3 §, om bästa möjliga teknik:

“Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik.

Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.”

Naturvårdsverket skriver så här om bestämmelsens innebörd⁴:

“I 2 kap. 3 § återfinns också bestämmelsen om att bästa möjliga teknik ska användas vid yrkesmässig verksamhet så långt det inte är orimligt (2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken). Begreppet bästa möjliga teknik kan jämföras med vad som enligt den tidigare 5 § miljöskyddslagen uttrycktes som tekniskt möjligt. Bästa möjliga teknik utgör utgångspunkten för att bedöma frågan om vilka skyddsåtgärder och försiktighetsmått som ska krävas. Ekonomiska och miljömässiga avvägningar ska sedan ske med tillämpning av skälighetsregeln i 2 kap. 7 § miljöbalken.

Uttrycket bästa möjliga teknik inrymmer både den teknik som används och det sätt på vilket anläggningen konstrueras, utformas, byggs, underhålls, leds och drivs samt avvecklas och tas ur bruk. För att räknas som bästa möjliga teknik måste tekniken vara tillgänglig och inte bara förekomma på experimentstadiet. Den ska vara kommersiellt tillgänglig och användas på någon anläggning (Prop. 1997/98:45 del 1, sid. 216). Det behöver inte vara fråga om en anläggning som ligger i Sverige men, enligt Naturvårdsverkets mening, en anläggning i en öppen marknadsekonomi som drivs utan ekonomiskt understöd.

Verksamhetsutövaren ska enligt 2 kap. 2 § miljöbalken ha kunskap om vad som är bästa möjliga teknik. Sådan kunskap kan verksamhetsutövaren skaffa sig på flera sätt. Exempelvis genom kontakter i branschen eller med leverantörer. Information om tekniker och dess miljöprestanda kan finnas i rapporter eller studier publicerade av branschorgan, forskningsinstitut och andra.”

Föreningen anser att den omfattande åtgärden att bedriva sjötippning på fyra platser i Stockholm är en sådan typ av åtgärd som kan anses beröra 2 kap. 3 §, om bästa möjliga teknik. Det är otvivelaktigt så att Stockholms stad har i uppgift att vid beslutad sjötippning utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga och hindra att åtgärden medför skada för miljön.

Mark- och miljödomstolen bör uppmärksamma här att bästa möjliga teknik gällande att dumpa omfattande snömassor från en kajkant, i brist på närliggande landdeponier, är att

4

<https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Hansynsreglerna--kapitel-2-miljobalken/3--Basta-mojliga-teknik/>

använda en specialbyggd snösmältningspråm. I en kontext av hänsynsregeln om bästa möjliga teknik så ska här påtalas att snösmältningspråmar når upp till kravet på att vara "kommersiellt tillgänglig".

Fördjupning - snösmältningspråmar / NCC snow clean

Föreningen har noterat att Trafikkontoret beskrivit att det finns en metod att rena snön med en snösmältningspråm och att en sådan pråm används i Oslo (se Trafikkontorets dispensansökan, sid. 15). I länsstyrelsens beslut (sid. 3) återges att Trafikkontoret nämnt att Trafikkontoret utvärderat lösningen med snösmältningspråm, men föreningen kan inte hitta någon utvärdering där Trafikkontoret på ett välgrundat ställningstagande avfärdat snösmältningspråm. Det enda som finns är den neutrala beskrivning av snösmältningspråmen som Trafikkontoret skickade in med sin dispensansökan. Såldes finns, så vitt känt, ingen utvärdering utförd av Trafikkontoret.

Föreningen vill här påtala att företaget NCC har kommit långt med tekniken snösmältningspråmar eller NCC snow clean som dessa pråmar också kallas. NCC skriver om hållbar snöhantering i städer och fördelarna med snösmältningspråmar är följande som NCC skriver⁵:

- Förorenad snö tippas inte längre direkt ut i våra vatten.
- Behovet av snödeponier och snöupplag minskar signifikant och den citynära marken kan användas till annat, samt visuella föroreningar i form av smutsiga snöberg försvinner.
- Snöhanteringen underlättas i stort och det blir smidigare i trafiken

Snösmältningspråmar tar alltså hand om föroreningar samtidigt som den fångar upp bråte och mikroplast. Med denna teknik förhindras garanterat att föroreningar når vattnet, vilket inte är fallet med nuvarande inriktning i dispensbeslutet.

Till denna överklagan bifogar föreningen underlag om NCC snow clean.

I samband med denna dispensprocess har undertecknad varit i kontakt med NCC och där inhämtat värdefull information om snösmältningspråmar och inte minst då NCC:s egna tillverkade snösmältningspråmar. Efter föreningens samtal med NCC blev det uppenbart att snösmältningspråmar skulle fungera utmärkt i Stockholm. Viktigt här att beakta att den snösmältningspråm som ligger i Oslo är bara en typ av storlek av flera möjliga storlekar. Det går alltså att anpassa storleken på snösmältningspråmen efter behovet i respektive stad. Stockholms stad skulle alltså kunna ha större snösmältningspråmar än Oslo då det är mer snömassor att hantera i Stockholm.

Föreningen har med anledning av undersökningen av förutsättningar kring snösmältningspråmar i Stockholm dragit slutsatsen att Stockholms stad verkar märkligt ointresserade av den bästa reningsteknik som finns tillgänglig på marknaden. NCC har säte i Stockholm och konstruerar snösmältningspråmar, men ändå så verkar Stockholms stad inte ta några steg för att ta fram en plan för hur Stockholm skulle kunna applicera denna teknik med snösmältningspråmar i Stockholm.

⁵ <https://www.ncc.se/vart-erbjudande/infrastruktur/mark-och-anlaggning/ncc-snow-clean/>

En nyhet från 2019 som publicerats⁶ anger följande: ”På grund av hårdare miljökrav kan Oslo inte längre dumpa snön från snöplogningen i fjorden som man tidigare gjort.

Snösmältningsmaskinen Terje är ett klimatsmart pilotprojekt som NCC tagit fram till Oslo kommun, och som renar snön med hjälp av Hydria Waters galler. Terje väger 500 ton, är 50 meter lång, 26,5 meter bred och ligger 3,5 meter under havsytan i kajen under Akershus fästning i Oslo från mitten av december till mars. Under högsäsong dumpar upp till 20 fullastade lastbilar i timmen av snö i Terjes intagningsrum, som sedan renas i flera steg. För att smälta snön använder man sig av havsvatten. Man hämtar upp 1000 kubikmeter vatten i timmen från 24 meters djup där vattentemperaturen oftast ligger runt 4-10 grader under vintern. Är vattnet 9 grader kan man smälta runt 1000 kubikmeter snö per timme, är det bara 4 grader smälter man cirka 500 kubikmeter snö i timmen.”

Föreningen vill här påtala att eventuella invändningar från Stockholms stad, om att en präm inte renar tillräckligt snabbt, inte är ett hållbart argument då snösmältningspråmar kan göras större än den i Oslo och rena betydligt snö mer per timme.

Mot bakgrund av bl.a det som sker i Oslo anser föreningen att det inte är rimligt att Stockholms stad kan fortsätta hantera enorma snömängder från innerstaden utan att ha extraordinära skäl till att välja bort investeringar i snösmältningspråmar. Här vill föreningen påtala att Stockholms stad är en rik kommun så ifall Stockholms stad hänvisar till att Stockholms stad inte har råd så bör ogillas av mark- och miljödomstolen. Föreningen har väldigt svårt att se vilka extraordinära skäl som Trafikkontoret skulle kunna åberopa för att inte köpa in snösmältningspråmar som gör att snön renas innan den når vattnet.

Återigen vill föreningen koppla till miljöbalken och hänsynsregeln bästa möjliga teknik. Mark- och miljödomstolen har all anledning att gå på föreningens yrkande här som utgörs av att:

Ett särskilt villkor adderas till dispensen som, i överensstämmelse med miljöbalkens krav på bästa möjliga teknik, innebär ett krav på att Stockholms stad senast om två år har köpt in beprövad teknik som renar snömassor innan snön tippas i vattnet.

För Stockholms Naturskyddsförening

Anders Tranberg

⁶ <https://hydria.se/hydria-water-renar-snon-pa-oslos-gator/>